

جمهوری اسلامی ایران
معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری
مرکز آمار ایران

چکیده یافته‌های طرح آمارگیری از شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی ۱۳۸۹

فروردین ۱۳۹۰

مقدمه

بخش حمل و نقل ارتباط دهنده‌ی تمامی بخش‌ها و رشته‌های فعالیت‌های اقتصادی به یکدیگر است به نحوی که می‌توان فعالیت آن را یکی از عوامل مؤثر بر تحول اقتصاد کشور دانست. از همین رو در برنامه‌های رشد و توسعه‌ی اقتصادی به این بخش توجه خاصی مبذول می‌شود.

مرکز آمار ایران، در چارچوب وظایف خود در تأمین داده‌های مورد نیاز حساب‌های ملی برای برنامه‌های توسعه، در سال ۱۳۸۹ مبادرت به تهیه و اجرای "طرح آمارگیری از شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی"، به منظور شناخت وضع موجود شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی شامل عملکرد فعالیت کارگاه، و نیز اطلاعات اقتصادی آن‌ها برای دوره‌ی زمانی ۱۳۸۸ کرده است. نوع آمارگیری این طرح، نمونه‌گیری است و آمارگیری هر یک از کارگاه‌ها با مراجعه‌ی مستقیم مأمور آمارگیری به واحد آماری و تکمیل پرسشنامه از طریق مصاحبه‌ی حضوری با مسئولان واحد آماری انجام می‌شود. پیش از این نیز طرح آمارگیری از شرکت‌ها و مؤسسات بازرگانی در سال‌های ۱۳۷۹، ۱۳۸۰، ۱۳۸۳ و ۱۳۸۶ توسط مرکز آمار ایران اجرا شده‌است. گزارش حاضر، شامل خلاصه نتایج این طرح است که در مقایسه با نتایج اجرای قبلی (۱۳۸۶) ارائه می‌شود.

تعاریف و مفاهیم

کارگاه

مکان یا قسمتی از مکان است که در آن فعالیت اقتصادی مستمر و منظمی انجام می‌گیرد.

سفر

منظور از سفر، حرکت وسیله نقلیه‌ی باربری دارای بار از یک مبدأ (محل بارگیری کالا) به یک مقصد (محل تخلیه کالا) می‌باشد.

سفر داخلی

منظور از سفر داخلی، حرکت وسیله نقلیه‌ی باربری دارای بار است که مبدأ و مقصد آن در داخل کشور باشد.

سفر خارجی

منظور از سفر خارجی، حرکت وسیله نقلیه‌ی باربری دارای بار است که مبدأ یا مقصد آن در خارج از کشور باشد.

مقدار بار حمل شده

منظور وزن کالاهایی است که وسایل نقلیه‌ی باربری در اختیار کارگاه (شرکت باربری) در طول دوره‌ی آماری طرح، حمل کرده‌اند.

کارکنان کارگاه

منظور از کارکنان کارگاه، افرادی هستند که در داخل یا خارج کارگاه برای آن کار می‌کنند، اعم از این که به صورت تمام وقت یا پاره‌وقت، قراردادی، خرید خدمت یا رسمی، با مزد و حقوق و یا بدون مزد و حقوق و... در استخدام کارگاه باشند. به عبارت دیگر، نوع استخدام یا چگونگی پرداخت دستمزد و مسائلی نظیر آن‌ها در تعیین تعداد کارکنان کارگاه اهمیت ندارد.

جبران خدمات کارکنان

مجموع پرداختی‌های کارگاه تحت عنوان مزد و حقوق و سایر پرداختی‌های نقدی و غیر نقدی از قبیل پاداش، اضافه‌کار، هزینه خوراک و پوشاک، حق عائله‌مندی، حق بدی آب و هوا، سهم کارفرما از بیمه‌های اجتماعی، خواربار، هزینه ایاب و ذهاب، حق مسکن و نظایر آن به تمامی کارکنان با مزد و حقوق کارگاه است.

کرایه‌ی حمل بار

منظور کرایه‌ی دریافتی کارگاه بابت حمل و نقل و جابه‌جایی محموله‌ها توسط وسایل نقلیه باربری متعلق به کارگاه است، که از سوی صاحبان بار برای حمل و نقل محموله به کارگاه پرداخت شده است.

حق العمل، کمیسیون و کارمزد

در شرکت‌های باربری، درصدی از کل مبلغ کرایه‌ی بار وسایل نقلیه‌ی متعلق به دیگران که در اختیار این شرکت‌ها بوده و برای آن‌ها کار کرده‌اند، تحت عنوان حق کمیسیون، حق العمل و یا کارمزد، بابت جبران خدمات ارائه شده توسط این شرکت‌ها برداشت می‌شود. در واقع، دریافتی شرکت‌های باربری بابت حق کمیسیون شامل دریافتی این شرکت‌ها از وسایل نقلیه متعلق به دیگران است که در اختیار این شرکت‌ها بوده و برای آن‌ها کار کرده‌اند. همچنین پرداختی شرکت‌های باربری بابت حق کمیسیون، شامل پرداختی این شرکت‌ها بابت حق کمیسیون وسایل نقلیه متعلق به آن‌ها است که در کارگاه‌های دیگر کار کرده‌اند.

مصارف واسطه

ارزش کالاها و خدماتی است که به صورت داده‌ها در فرایند تولید کارگاه مصرف می‌شوند، به استثنای مصرف دارایی‌های ثابت که به عنوان مصرف سرمایه ثابت، ثبت می‌شوند. مصارف واسطه در کارگاه‌های مورد نظر این طرح، شامل آب، برق، گاز مصرفی، هزینه‌های پستی و مخابراتی، حق بیمه‌های تجاری، تعمیرات جزئی اموال سرمایه‌ای و ... می‌باشد.

سایر پرداختی‌ها

منظور پرداختی‌های کارگاه بجز مصارف واسطه است که شامل استهلاک، مالیات، عوارض، جریمه، خسارت و غرامت، پاداش پایان خدمت، ذخیره مرخصی و بازخرید خدمت کارکنان، پرداخت‌های انتقالی و بازپرداخت اصل و سود وام می‌شود.

ستانده

منظور ارزش کالاها و خدماتی است که در کارگاه تولید شده و برای استفاده‌ی دیگران، در دسترس قرار می‌گیرد. ستانده در این کارگاه‌ها، شامل دریافتی‌های کارگاه بابت کرایه‌ی حمل بار، حق العمل، کمیسیون و کارمزد، تخلیه و بارگیری، مابه‌التفاوت خرید و فروش کالاها بدون تغییر شکل، اجاره ساختمان و... می‌باشد.

سایر دریافتی‌ها

منظور دریافتی‌های کارگاه بجز ستانده است که شامل دریافتی بابت سود سپرده بانکی و غیر بانکی، سود سهام، خسارت و غرامت دریافتی، کمک‌های دریافتی از دولت و سایر سازمان‌ها، مؤسسات و افراد می‌شود.

یافته‌های مهم

بررسی نتایج اجرای "طرح آمارگیری از شرکت‌ها و مؤسسات باربری" در سال ۱۳۸۹ نشان می‌دهد، در سال ۱۳۸۸ تعداد ۵۸۶۴ کارگاه در کل کشور در این زمینه فعالیت داشته‌اند.

این کارگاه‌ها در دوره‌ی موردنظر، تعداد ۳۴۳۷۴۸ وسیله‌ی نقلیه باربری در اختیار داشته‌اند، که نشان می‌دهد به طور متوسط هر کارگاه ۵۹ وسیله‌ی نقلیه باربری داشته است. از این تعداد ۱۲۴۳۷ وسیله‌ی نقلیه (۳/۶ درصد) ملکی و ۳۳۱۳۱۱ وسیله‌ی نقلیه (۹۶/۴ درصد) غیر ملکی بوده‌اند. همچنین از مجموع وسایل نقلیه‌ی در اختیار شرکت‌ها و مؤسسات باربری، ۳۴۳۸۱ وسیله‌ی نقلیه (۱۰/۰ درصد) وانت، ۲۱۵۹۷۶ وسیله‌ی نقلیه (۶۲/۸ درصد) کامیون با بارگیر ثابت و ۹۳۳۹۲ وسیله‌ی نقلیه (۲۷/۲ درصد) کامیون با بارگیر غیرثابت بوده‌اند.

طی این دوره، بیش از ۳۵/۵ میلیون بارنامه توسط شرکت‌ها و مؤسسات باربری صادر شده است. تعداد سفرهای دارای بار وسایل نقلیه‌ی در اختیار این کارگاه‌ها حدود ۳۸/۲ میلیون سفر بوده که نشان می‌دهد ۹۳/۱ درصد از سفرها دارای بارنامه بوده است. همچنین از کل سفرها، ۹۹/۷ درصد آن‌ها، سفرهای داخلی و ۰/۳ درصد، سفرهای خارجی بوده است.

مقدار بار حمل شده توسط وسایل نقلیه‌ی در اختیار شرکت‌ها و مؤسسات باربری در حدود ۵۷۹/۳ میلیون تن بوده که بیانگر آن است که وسایل نقلیه‌ی باربری فوق، در هر سفر حدود ۱۵ تن بار حمل کرده‌اند. از کل بار حمل شده توسط وسایل نقلیه‌ی در اختیار این شرکت‌ها، ۹۹/۷ درصد دارای بارنامه و ۰/۳ درصد بدون بارنامه بوده‌اند.

خلاصه عملکرد فعالیت شرکت‌ها و مؤسسات باربری کشور در سال ۱۳۸۸ در زیر آمده است:

متوسط هر کارگاه	کل	شرح	
	۵۸۶۴	تعداد کارگاه	
۲/۱	۱۲۴۳۷	ملکی	تعداد وسیله نقلیه برحسب مالکیت
۵۶/۵	۳۳۱۳۱۱	غیر ملکی	
۵/۹	۳۴۳۸۱	وانت	تعداد وسیله نقلیه برحسب نوع
۳۶/۸	۲۱۵۹۷۶	کامیون با بارگیر ثابت	
۱۵/۹	۹۳۳۹۲	کامیون با بارگیر غیرثابت	
۶۰۵۶	۳۵۵۱۶۰۷۶	تعداد بارنامه صادر شده	
۶۴۸۶	۳۸۰۳۷۵۷۶	داخلی	تعداد سفرهای دارای بار
۲۰	۱۱۹۷۸۶	خارجی	
۹۸۴۵۷	۵۷۷۳۷۹۸۹۱	دارای بارنامه	مقدار بار حمل شده (تن)
۳۲۱	۱۸۸۱۸۳۶	بدون بارنامه	

در دوره‌ی مورد نظر، تعداد کارکنان شرکت‌ها و مؤسسات با بربری، ۲۷۰۰۷ نفر بوده است که از مجموع این کارکنان، تعداد ۲۴۶۱۲ نفر (۹۱/۱ درصد) کارکنان تمام‌وقت و بقیه کارکنان پاره‌وقت بوده‌اند. از این تعداد، ۲۱۶۸۸ نفر (۳۰/۳ درصد) کارکنان مزد و حقوق بگیر و ۵۳۱۹ نفر (۱۹/۷ درصد) کارکنان بدون مزد و حقوق بوده‌اند و بدین ترتیب به طور متوسط در هر یک از این کارگاه‌ها ۵ نفر مشغول کار بوده‌اند.

الف - تعداد انواع کارکنان شرکت‌ها و مؤسسات با بربری: ۱۳۸۸

تعداد کارکنان بر حسب وضعیت مزد و حقوق بگیر	کل کارکنان	کارکنان تمام‌وقت	کارکنان پاره‌وقت
جمع	۲۷۰۰۷	۲۴۶۱۲	۲۳۹۵
کارکنان مزد و حقوق بگیر	۲۱۶۸۸	۲۰۴۸۹	۱۱۹۹
کارکنان بدون مزد و حقوق	۵۳۱۹	۴۱۲۳	۱۱۹۶

ارزش پرداختی‌های شرکت‌ها و مؤسسات با بربری در دوره مورد نظر ۳۶۰۰/۸ میلیارد ریال بوده است که، ۱۶۸۴/۳ میلیارد ریال (۴۶/۸ درصد) از پرداختی‌های این کارگاه‌ها مربوط به مصارف واسطه، ۱۰۹۴/۸ میلیارد ریال (۳۰/۴) مربوط به جبران خدمات کارکنان و ۸۲۱/۷ میلیارد ریال (۲۲/۸ درصد) مربوط به سایر پرداختی‌ها می‌باشد. به این ترتیب به طور متوسط ارزش پرداختی‌های هر یک از این کارگاه‌ها، ۶۱۴/۰ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۸۵، ۲/۱ برابر شده است. همچنین پرداختی ماهانه به هر یک از کارکنان مزد و حقوق‌بگیر این کارگاه‌ها به طور متوسط، ۴/۲ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به حقوق و دستمزد پرداختی به هر یک از کارگاه‌ها در سال ۱۳۸۵، حدود ۱/۶ برابر شده است.

ب - پرداختی‌های شرکت‌ها و مؤسسات با بربری: ۱۳۸۸

درصد	ارزش (میلیارد ریال)	نوع پرداختی
۱۰۰/۰	۳۶۰۰/۸	جمع
۴۶/۸	۱۶۸۴/۳	مصارف واسطه
۳۰/۴	۱۰۹۴/۸	جبران خدمات کارکنان
۲۲/۸	۸۲۱/۷	سایر پرداختی‌ها

دریافتی‌های شرکت‌ها و مؤسسات باربری در دوره مورد بررسی، حدود ۱۳۰۳۹/۹ میلیارد ریال بوده است که ۵۹۲۵/۲ میلیارد ریال (۴۵/۴ درصد) مربوط به کرایه‌ی حمل بار، ۶۳۶۲/۲ میلیارد ریال (۴۸/۸ درصد) مربوط به حق‌العمل، کمیسیون و کارمزد، ۷۳۵/۲ میلیارد ریال (۵/۶ درصد) مربوط به سایر ستانده‌ها و ۱۷/۳ میلیارد ریال (۰/۱ درصد) مربوط به سایر دریافتی‌ها می‌باشد. به این ترتیب متوسط ارزش دریافتی‌های هر یک از این کارگاه‌ها، ۲۲۲۳/۶ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۸۵، حدود ۲/۲ برابر شده است.

پ- دریافتی‌های شرکت‌ها و مؤسسات باربری: ۱۳۸۸

درصد	ارزش (میلیارد ریال)	نوع دریافتی
۱۰۰/۰	۱۳۰۳۹/۹	جمع
۴۵/۴	۵۹۲۵/۲	کرایه‌ی حمل بار
۴۸/۸	۶۳۶۲/۲	حق‌العمل کمیسیون و کارمزد
۵/۶	۷۳۵/۲	سایر ستانده‌ها
۰/۱	۱۷/۳	سایر دریافتی‌ها

سرمایه‌گذاری شرکت‌ها و مؤسسات باربری در دوره مورد نظر، ۶۶۱/۰ میلیارد ریال بوده که ۶۵/۴ میلیارد ریال (۹/۹ درصد) بابت ساختمان مسکونی، ۲۹۱/۴ میلیارد ریال (۴۴/۱ درصد) بابت ساختمان غیرمسکونی، ۲۳۲/۰ میلیارد ریال (۳۵/۱ درصد) بابت وسیله نقلیه، ۸/۹ میلیارد ریال (۱/۳ درصد) بابت وسایل و تجهیزات مخابراتی و ارتباطی، ۲۹/۱ میلیارد ریال (۴/۴ درصد) بابت کامپیوتر و تجهیزات وابسته آن، ۱۵/۹ میلیارد ریال (۲/۴ درصد) بابت مبلمان و اثاث اداری، ۸/۸ میلیارد ریال (۱/۳ درصد) بابت سایر لوازم و تجهیزات بادوام اداری، ۴/۰ میلیارد ریال (۰/۶ درصد) بابت نرم‌افزار کامپیوتری و ۵/۷ میلیارد ریال (۰/۹ درصد) بابت سایر اموال سرمایه‌ای می‌باشد. به این ترتیب به طور متوسط ارزش سرمایه‌گذاری هر یک از این کارگاه‌ها ۱۱۲/۷ میلیون ریال می‌باشد که نسبت به سال ۱۳۸۵، حدود ۱/۲ برابر شده است.

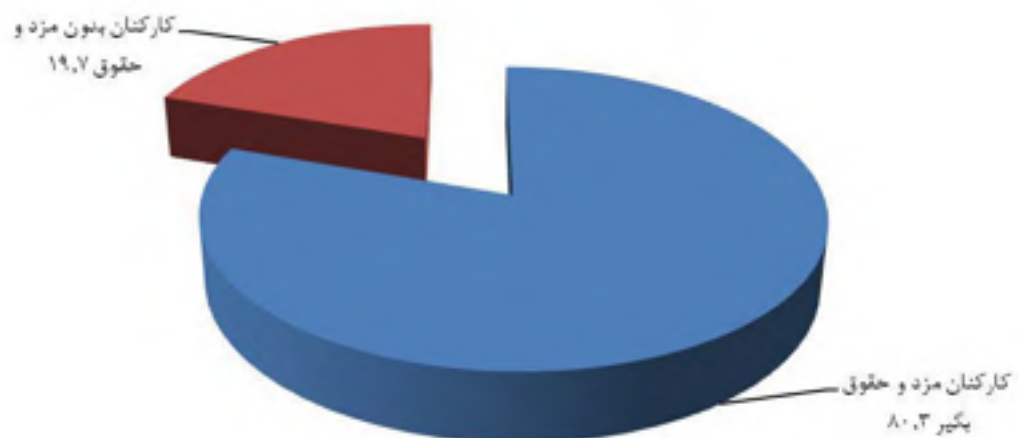
ت- سرمایه‌گذاری شرکت‌ها و مؤسسات با بربری بر حسب نوع سرمایه ثابت: ۱۳۸۸

درصد	ارزش (میلیارد ریال)	نوع سرمایه ثابت
۱۰۰/۰	۶۶۱/۰	جمع
۹/۹	۶۵/۴	ساختمان مسکونی (بدون ارزش زمین)
۴۴/۱	۲۹۱/۴	ساختمان غیر مسکونی (بدون ارزش زمین)
۳۵/۱	۲۳۲/۰	وسیله نقلیه
۱/۳	۸/۹	وسایل و تجهیزات مخابراتی و ارتباطی
۴/۴	۲۹/۱	کامپیوتر و تجهیزات وابسته به آن
۲/۴	۱۵/۹	میلان و اثاث اداری
۱/۳	۸/۸	سایر لوازم و تجهیزات با دوام اداری
۰/۶	۴/۰	نرم‌افزار کامپیوتری
۰/۹	۵/۷	سایر اموال سرمایه‌ای

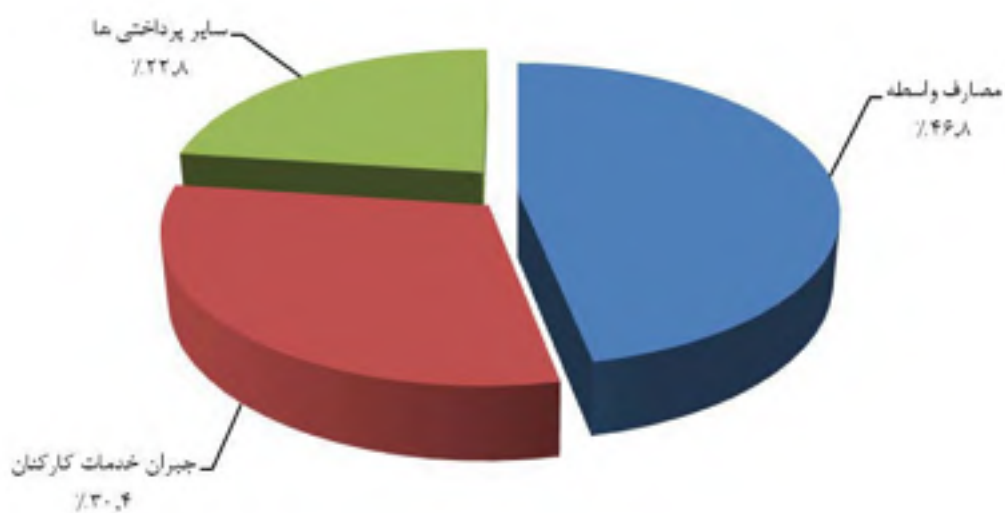
ث- مقایسه عملکرد شرکت‌ها و مؤسسات با بربری در سال‌های ۱۳۸۸ و ۱۳۸۶

نسبت سال ۱۳۸۸ به سال ۱۳۸۶	۱۳۸۸		۱۳۸۶		شرح
	متوسط هر کارگاه	کل	متوسط هر کارگاه	کل	
۰/۹	۴/۶	۲۷۰۰۷	۵/۰	۱۸۶۲۹	تعداد کارکنان (نفر)
۲/۰	۰/۶	۳۶۰۰/۸	۰/۳	۱۰۸۶/۲	پرداختی‌ها (میلیارد ریال)
۲/۲	۲/۲	۱۳۰۳۹/۹	۱/۰	۳۸۱۸/۱	دریافتی‌ها (میلیارد ریال)
۱/۰	۰/۱	۶۶۱/۰	۰/۱	۳۵۶/۹	سرمایه‌گذاری (میلیارد ریال)
۱/۱	۵۸/۶	۳۴۳۷۴۸	۵۳/۸	۲۰۰۲۳۴	تعداد وسایل نقلیه
۱/۲	۶۰۵۶/۴	۳۵۵۱۶۰۷۶	۵۰۵۸/۲	۱۸۸۱۱۳۱۹	تعداد بارنامه صادر شده
۱/۲	۶۵۰۶/۸	۳۸۱۵۷۳۶۲	۵۲۶۶/۱	۱۹۵۸۴۷۱۲	تعداد سفرهای دارای بار
۱/۴	۹۸۷۷۸/۲	۵۷۹۲۶۱۷۲۸	۶۹۳۴۴/۵	۲۵۷۸۹۲۱۰۲	مقدار بار حمل شده

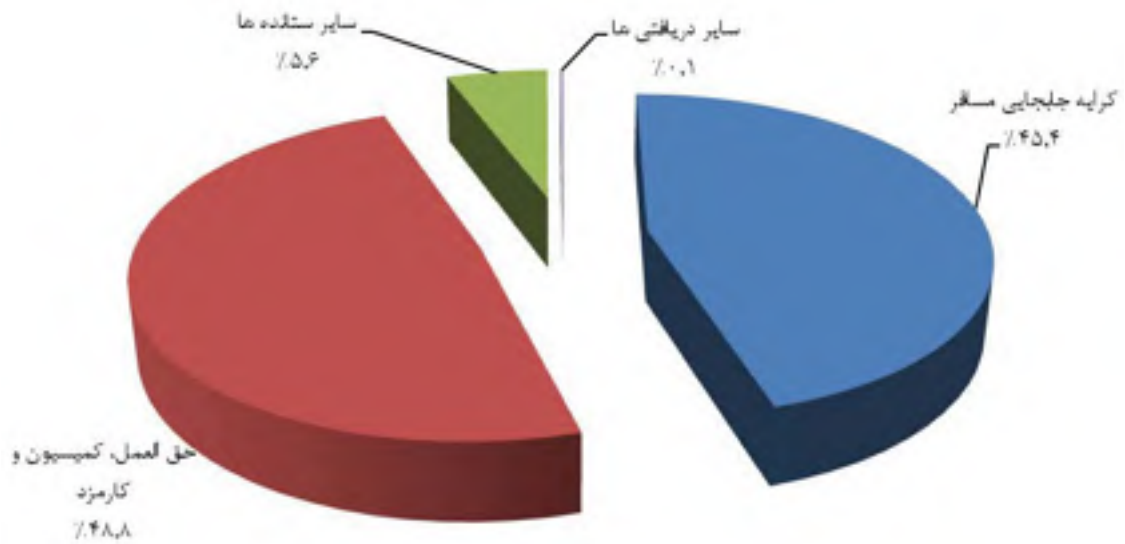
نمودار ۱- بررسی کارکنان شرکتها و مؤسسات با بررسی برحسب وضعیت مزد و حقوق بگیری: ۱۳۸۸

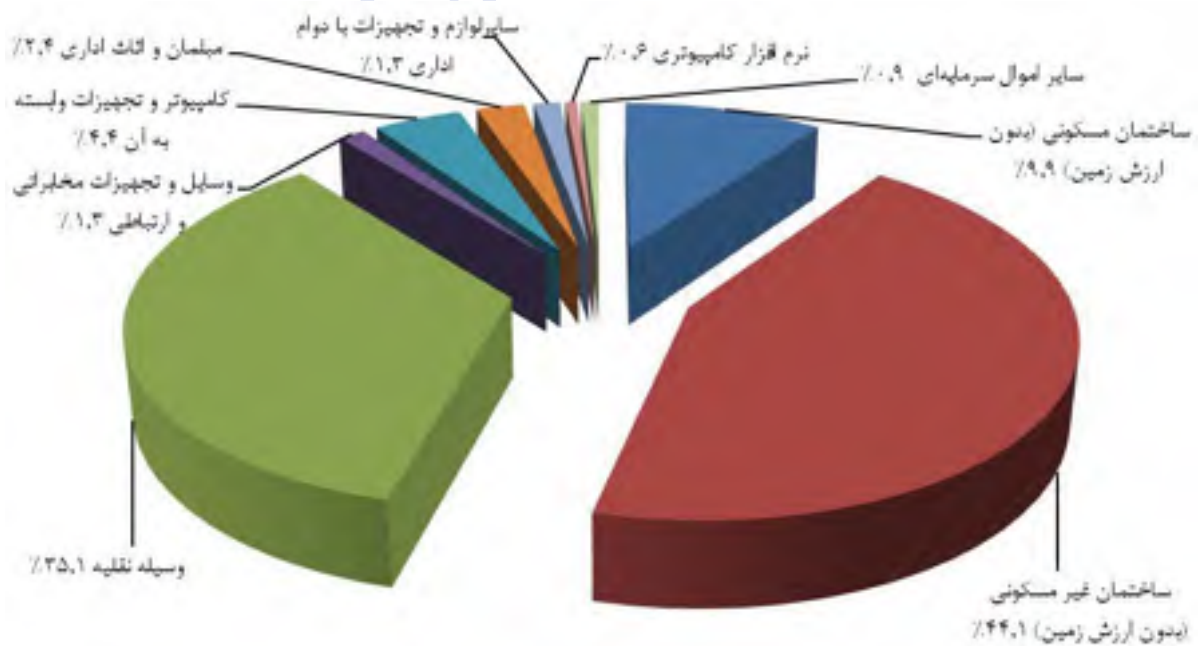
نمودار ۲- بررسی پرداختی‌های شرکتها و مؤسسات با بررسی: ۱۳۸۸

نمودار ۳- بررسی دریافتی‌های شرکت‌ها و مؤسسات با بررسی: ۱۳۸۸

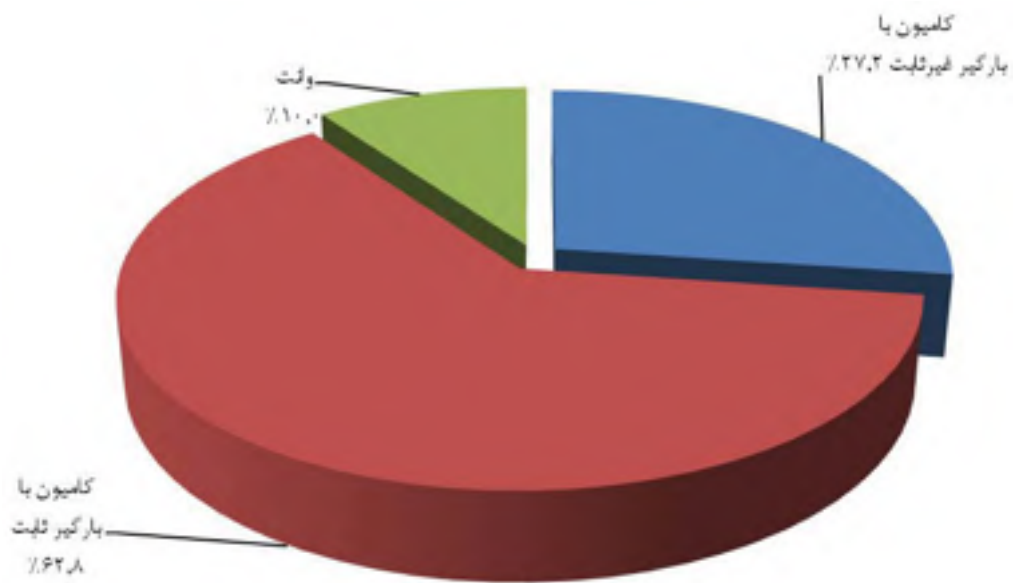
نمودار ۴- بررسی سرمایه‌گذاری شرکت‌ها و مؤسسات با بررسی بر حسب نوع سرمایه ثابت: ۱۳۸۸

نمودار ۵ - بررسی مقدار بار حمل شده توسط شرکتها و مؤسسات باربری برحسب بارنامه: ۱۳۸۸

نمودار ۶ - بررسی تعداد وسایل نقلیه شرکتها و مؤسسات باربری برحسب نوع: ۱۳۸۸

روز آمار ایران